

Тетяна Мосійчук

**Висвітлення культурно-освітнього життя українців у науковому журналі Кафедри Українознавства
Університету «Львівський Ставропігіон» - «Українознавець» за 10-ти ліття (2005-2015рр.)**

В складних умовах розвитку незалежної України існує природна необхідність відновлення історичної спадщини, розробка і реалізація концепції й методології наукового українознавства на шпальтах наукового журналу «Українознавець», єдиного у Львові наукового, фахового джерела знань, що невтомно б'ється скрізь 10-ти ліття (2005-2015рр.).

Історики академіки Володимир Грабовецький та Віктор Ідзьо (вчитель та учень).

Наголошу, що заснував науковий журнал «Українознавець» у Львові і очолив редакцію, створив умови для науково-дослідного та видавничого життя в 2005 році після Помаранчевої революції, випускник історичного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, що в місті Івано-Франківську, учень знаменитого доктора історичних наук, професора, академіка-історика Володимира Грабовецького, що теж був у Львові учнем знаменитого академіка-історика Івана Крип'якевича, засновник та завідувач Кафедри українознавства та Інституту Східної Європи Університету «Львівський Ставропігіон» доктор історичних наук, професор, академік Віктор Ідзьо.

Слід наголосити, що у святкуванні 10 - ліття наукового журналу «Українознавець» (2005-2015рр.), взяли участь члени Редакційної Ради та Редколегії, відомі вчені, гості з України: Києва, Львова, Івано-Франківська, Рівного, Тернополя, а також гості з: Італії, Німеччини, Польщі та Росії, що засвідчує його наукові обшири.

Слід наголосити, що одне з завдань системи українознавства, є виявлення та висвітлення місця і ролі культури в розвитку української нації, держави та суспільства. Важливим джерелом для вивчення культурно-освітнього життя і діяльності українців є 10-ти літні матеріали наукового журналу «Українознавець», дослідження змісту культури, процесу засвоєння багатоманітної культурної спадщини, внутрішня структура української культури, якого складає основу наукових публікацій Л. Горенко, а вивченню первісної та середньовічної культури наших пращурів присвячені статті В. Артюха, В. Ідзя, Ю. Мосенкіса.

Предметом зацікавлень археолога В. Артюха є печерні культурні пам'ятки на Дністрі та релігійні вірування трипільців Карпато-Дністровського регіону. В контексті історіографічного розрізу дослідник Ю. Мосенкіс досліджує мову трипільської культури. Дослідником В. Ідзьо здійснено аналіз мовного та історичного розвитку Хеттської цивілізації та досліджено її вплив на розвиток української мови і культури протягом XII-XV ст. до нашої ери. Широкий спектр наукових досліджень В. Ідзьо охоплює також особливості кельтської релігійної культури та духовності на території України впродовж IV-III ст. до н.е. - II- III ст. н.е.

Особливості культури і побуту України-Русі у IX-XIII ст. висвітлені в наукових розвідках Н. Дидик, Ю. Манзяк, С. Петлюка. Культура Київської Русі як один з чинників становлення державності в інтерпритації української історіографії XX ст. – предмет досліджень М. Шостак.

В науковому доробку журналу «Українознавець» окреме почесне місце займає проблематика церковно-релігійного життя українського народу. Дослідник Б. Тимошук аналізує особливості локалізації та функціонування язичницьких святилищ Галицької Русі. Розвиток християнства (східного та західного) в контексті функціонування язичництва в Україні-Русі в IX-XIII ст. і його культурно-мистецькі аспекти досліджено в статі Л. Гнатіва. Процес запровадження християнства на Русі ґрунтовно проаналізовано І. Закревською та Н. Жінчин. Як символ єдиної апостольської церкви в Україні аналізує у своїй статті Десятинну церкву Ю. Гриців.

Особливої уваги заслуговує наукова розвідка В. Ідзя присвячена Галицькому Євангелію. Дослідник зумів розглянути і проаналізувати Євангеліє не тільки як історичну пам'ятку 1144 р., але й як мовний та літературний феномен України і світу. Вплив українського чернецтва на культуру рідного народу досліджують о. В. Зінько в співпраці з В. Андрушком та О. Огірком. Літературна творчість XVIII-XIX ст. як аспект діяльності Ставропігійського братства розкрита в статті А. Захарченка. Окреме місце займає вивчення праці видатних церковно-релігійних постатей на українській культурно-освітній ниві. Діяльність станіславського владика Григорія Хомишина як організатора клерикального культурно-просвітницького товариства в Галичині висвітлює дослідник П. Кам'янський.

У наукових розвідках львівського вченого, директора радіо «Воскресіння» М. Павлюка з'ясовується розвиток релігійного радіомовлення від тоталітарної Української Радянської Соціалістичної Республіки (УРСР) 1989 р. до відновлення та становлення незалежності України у 2009 р. Ряд статей, виданих в журналі «Українознавець», склали основу його монографії «Радіо «Воскресіння» - унікальне явище в історії інформаційного простору України у 1989-2009 роках». Вивченням української освіти у світовому часопросторі займаються київські

науковці П. і Т. Кононенки. Порівняльний аналіз розвитку науки і освіти в Росії та Україні впродовж XIV-XIX ст. здійснив історик А. Мануйленко. Історичні процеси входження України до європейського освітнього простору як компонент загальної стратегії інтеграції до Євросоюзу досліджує Т. Козак.

Творчість Г. Сковороди в методологічній культурі нової філософії XVI-XVIII ст. висвітлена в статтях київського вченого Т. Кононенка. Ідейно-художнє спрямування ранніх творів П. Куліша – предмет зацікавлень В. Лазаревої. Інтерпретацією постаті Івана Франка як критика, історика та теоретика українського національного театру активно займається Л. Касян. Особливу увагу привертає стаття А. Калашника та О. Огірка, в якій проаналізована поетична та художня діяльність Тараса Шевченка як християнина.

Коло досліджень В. Ідзьо охоплює літературну діяльність М. Гоголя і основоположника українського роману - В. Наріжного. Самобутність мовного стилю поетичних творів Яра Славутича, його освітня діяльність як професора Альбертського університету проаналізовані в статтях А. Захарченка та Ю. Заячук. Внесок Павла Плюща в розбудову українського мовознавства досліджено в наукових розвідках М. Плющ. Поєднання літературної творчості та дисидентської діяльності в житті Ліни Костенко вміло розкрито А. Галащук.

Життєві та творчі паралелі діяльності Максима Березовського і Дмитра Бортнянського у контексті української музичної культури проводяться в статтях Т. Молчанової.

Мовне питання українців в історичній ретроспективі представлено в наукових розвідках журналу “Українознавець”. Зокрема, українська мова в системі вищої освіти Галичини наприкінці XIX – на початку XX ст. – предмет зацікавлень Н. Мисак і Р. Кюнцлі. Прикарпатська дослідниця і педагог О. Джус досліджує погляди Софії Русової на проблеми рідної мови в національному шкільництві. Формування українського народу та української мови проаналізовано вченим В. Ідзьо на основі новітніх досліджень історичної та філологічної наук. Необхідність єдності мови, філософії та релігії для сьогоденної системи освіти та науки українського народу пропагує у своїх працях З. Бичко та М. Пришляк. Дослідник Д. Скільський при аналізі ряду наукових фактів, доводить, що саме українська мова – духовна основа і запорука життєдіяльності української нації. Мова і культура нації в культурологічному дискурсі з іноземної точки зору висвітлені в колективному науковому доробку С. Борзенка, Л. Бабаєвої та Л. Климюк.

На сторінках “Українознавця” знайшли своє відображення літературно-мистецькі феномени українського народу. Творчість Г. Сковороди в методологічній культурі нової філософії XVI-XVIII ст. висвітлена в статтях київського вченого Т. Кононенка. Ідейно-художнє спрямування ранніх творів П. Куліша – предмет зацікавлень В. Лазаревої. Інтерпретацією постаті Івана Франка як критика, історика та теоретика українського національного театру активно займається Л. Касян. Особливу увагу привертає стаття А. Калашника та О. Огірка, в якій проаналізована поетична та художня діяльність Тараса Шевченка як християнина.

Коло досліджень В. Ідзьо охоплює літературну діяльність М. Гоголя і основоположника українського роману - В. Наріжного. Самобутність мовного стилю поетичних творів Яра Славутича, його освітня діяльність як професора Альбертського університету проаналізовані в статтях А. Захарченка та Ю. Заячук. Внесок Павла Плюща в розбудову українського мовознавства досліджено в наукових розвідках М. Плющ. Поєднання літературної творчості та дисидентської діяльності в житті Ліни Костенко вміло розкрито А. Галащук.

Життєві та творчі паралелі діяльності Максима Березовського і Дмитра Бортнянського у контексті української музичної культури проводяться в статтях Т. Молчанової.

Надзвичайно цінними являються дослідження культурного життя української діаспори в Росії на протязі XX-XXI ст. Становлення українського національного руху в Сибірі після Лютневої революції 1917 р. представлено в науковій статті В. Доманського та І. Нама. Основний акцент дослідник робить на рішеннях Другого Загальносибірського українського з'їзду, який відбувся в Омську в серпні 1918 р. Окреме місце в статті відводиться газеті “Українське слово”, яка виходила в Томську з 12 жовтня 1918 р. українською мовою. “Одним з основних завдань редакції газети, - наголошує автор, - було просвітництво, пропаганда української культури через публікації творів українських і російських письменників, матеріали з історії українського народу” [11, с. 10]. Саме це видання стало вагомим об'єднуючим фактором українців Сибіру.

Особливу увагу привертає наукова розвідка О. Сергеевої, у якій досліджується історія українських першопоселень і висвітлюються особливості формування національної свідомості українців Зеленого Клину. На думку вченої, відлік спалаху української самосвідомості у Зеленому Клині слід починати з проголошення Далеко-Східної Республіки. Наступний етап пробудження самосвідомості відбувся під час радянсько-німецької війни 1941-1945 рр. Згодом розпочалась наполеглива русифікація українців, за три дні були закриті всі українські школи. О. Сергеева згадує випадок з особистого життя, коли під час одруження її переконували взяти чоловікове російське прізвище. Сьогоднішній етап національного відродження триває з 1987 р. по 2015 роки.

Розвиток українського національного руху в Зеленому Клині висвітлено в статті О. Мамає. Національно-культурний розвиток українців Зеленого Клину впродовж 1900-1922 рр., функціонування українських шкіл на Далекому Сході в 20-х рр. XX ст. – предмет досліджень В. Черномаза. Музична творчість українців Кубані висвітлена в статтях О. Нирка [42, 43]. Дослідник основну увагу зосереджує на аналізі діяльності ансамблів та капел бандуристів на Кубані впродовж XVIII-XX ст. Значення журналу “Украинская жизнь” як культурного,

науково-просвітнього, політичного органу українців Москви та Росії впродовж 1912-1917 років досліджує В. Ідзьо.

Наукові розвідки О. Риндіної присвячені культурному життю українців в Томської області на основі аналізу статистичних даних стосовно розуміння ними поняття “етнос”, частоти вживання української мови, етноконфесійних характеристик. Дослідження А. Литвина висвітлює процес функціонування та виховання в українській недільній школі Петрозаводська як центру українства Карелії. Науковець аналізує культурний рух українців Карелії в історичній ретроспективі починаючи з 60-х рр. XX ст. Окремий акцент зроблений на діяльності Товариства української культури (з 1997 р. – Національно-культурної автономії українців в Республіці Карелія): організація Днів української культури, днів слов'янської писемності та культури, створення хору “Українська пісня”. Навчальна книга для східної діаспори на матеріалі створення підручників з літератури XX ст. – предмет наукових зацікавлень В. Оліференка. Грунтовний екскурс в історію громадсько-культурної діяльності українських благодійних товариств Петербургу на початку XX ст. здійснено в статті О. Рахно.

Академік Віктор Ідзьо - засновник та головний редактор наукового журналу Українознавець. Грамота - Подяка “Українознавцю” з нагоди 10-тиліття.

Таким чином, глибоке осмислення культурно-освітнього життя українців на сторінках наукового часопису “Українознавець” за десятиліття (2005-2015рр.) актуальне не тільки з наукової, але й суспільно-політичної точки зору. Проблема привертає увагу науковців та широкого загалу. Критичне використання джерельного комплексу дозволяє з’ясувати сучасний стан, повноту і достовірність вивчення проблеми, виявити недостатньо досліджені питання та виробити рекомендації для подальших наукових пошуків.

Автор, Тетяна Мосійчук – член редколегії наукового журналу «Українознавець», викладач української історії, аспірантка IV року навчання Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, учениця академіка В. Грабовецького.